Anul V. No. 9. 8 Martie. 1862.

JURNAL,

PENTRU RESPÂNDIREA SCIINȚELORŬ NATURALE ÎN ROMÂNIA,

Redigeat
de

Professor Dr. Iuliu Barașu și D. Ananescu.

Omulu și pămîntulu.

ARTICOLUL II.

Cestiunea îmmulțirii ómenilorŭ.

Este o faptă necontestabilă, că òmeniĭ se înmulțescŭ neîncetatŭ pe pămîntŭ. Uniĭ statisticĭ aŭ calculatŭ că acéstă îmmulțire se urmédă într'-unŭ modŭ ce se numesce în Geometrie o seriă geometrică, adică dacă, poporațiunea uneĭ țerre se îndoiesce în timpŭ de 100 anĭ, peste 200 de anĭ acea poporațiune va fi împătrită, peste 300 de anĭ va fi de optŭ orĭ maĭ mare, peste patru secole va fi de 16 orĭ maĭ mare, etc. Așia s. s. o țéră care are acum o sută de miĭ locuitorĭ, peste o mie de anĭ va avea sute de milione de locuitorĭ. Astŭ-felŭ,

o ţéră care are acumŭ numaĭ jumătate din locuitoriĭ ce se află în cincĭ districte ale Romănieĭ de peste oltŭ, peste o mie de anĭ va avea o poporaţiune aşia de mare câtŭ tótă Austria, Germania şi Francia întreunite. Dar, deşi astŭ calculŭ nu este esactŭ, totŭ este sicurŭ ca înmulţirea poporaţiuniĭ pe pământŭ se urméză într'unŭ modŭ de crescere forte mare. Parisŭ are acumŭ unŭ numărŭ îndoitŭ de locuitorĭ de cumŭ avea în timpulŭ luĭ Ludovicŭ XIV, şi împătritŭ de cumŭ avea în timpulŭ luĭ Franciscŭ I. Totŭ acésta vedemŭ şi în imensea cetate London, care acumŭ are maĭ multŭ de 2 milione şi în timpulŭ luĭ Cromvell (adică acumŭ 200 de anĭ), avea numaĭ cincĭ sute de miĭ de locuitorĭ. În Staturile-Unite ale Americeĭ acestŭ progessŭ al înmulţiriĭ *ómenilorŭ* este cu multŭ maĭ covîrşitorŭ. Aşia vedemŭ acolo oraşie care *acum* 30 de *anĭ* eraŭ nisce sate cu 500 saŭ 1000 de locuitorĭ, ba încă despre unele *nisĭ* urme nu era; le vedem, ḑicŭ populate acum cu 40 saŭ 50 şi chiarŭ cu 100 de miĭ de locuitorĭ.

Apoĭ şi în timpurile celle maĭ antice, vedemŭ urmându-se acéstă lege constantă a înmulţireĭ ómenilorŭ. Aşia Biblia ne spuce că familia luĭ Iacob care, cândŭ emigra din Palestina în Egiptŭ avè cu totulŭ numaĭ 70 de suflete, peste 420 de anĭ, cândŭ se întórse din din Egiptŭ la Palestina, poporulŭ luĭ Israel număra dejà şèse sute de miĭ de suflete.

În facia acestuĭ faptŭ constatatŭ, se presintă economistuluĭ, omuluĭ de Statŭ şi filosofuluĭ, o cestiune fórte gravă, putemŭ să ḑicemŭ una din celle maĭ grave, adică ce va deveni resultatulŭ finale al aceste *immulţirĭ* a ómenilorŭ ce cresce într'un modŭ aşa de repede? Ore nu va *veni* o dată *unŭ timpŭ*, în care ómeniĭ nu vorŭ maĭ încăpea pe pămîntŭ, din causa strimptoriĭ şi lipseĭ de *spaţiŭ*?

În adevărŭ, pe cândŭ pe d'o parte ómeniĭ se înmulţescŭ aşia de multŭ, în cursulă secolelorŭ, pămîntulŭ însuşĭ nu s'a măritŭ cu nicĭ o palmă de locŭ de cândŭ esistă.

Este earăşĭ o faptă, constatată în Astronomie şi Geografie, că, din timpurile celle maĭ antice istorice şi chiarŭ anteistorice, periferia şi suprafacia globuluĭ pămîntescŭ a fostŭ totŭ cea d'acum, prin urmare pămîntulŭ n'a crescutŭ d'atuncĭ încă nicĭ măcarŭ c'unŭ stînjenŭ de locŭ.

Ore nu este aic'o colisiune (întăluire) ameninţătóre şi neevitabilă pentru timpurile viitóre între ómenĭ şi pămîntŭ? óre acéstă îmmulţire a ómenilorŭ nu va aduce în celle din urmă o catastrofă fatală pentru genulŭ omenescŭ?

Acéstă întrebare gravă 'şi a făcut'o în adevărŭ déja nisce celebrĭ statisticĭ şi filosofĭ; între alţiĭ şi vestitulŭ Malthus, care aŭ ajunsŭ studiândŭ acéstă *cestiune*, la resultatulŭ spăĭmîntătorŭ că, în celle din urmă, o să fie pe pămîntŭ *atâţi-a ómenĭ*, în câtŭ vor fi siliţĭ a se mânca uniĭ pe alţiĭ, ne maĭ avîndŭ în destulŭ producte ale pământuluĭ ca să se pótă nutri cu dînsele: În adevărŭ o tristă perspectivă pentru genulŭ omenescŭ, d'a fi silitŭ a deveni pe la sfîrşitulŭ carieréĭ salle, antropofagŭ (mîncătorŭ de ómeni) şi d'a ajunge, ca termenulŭ finalŭ al civilisaţiuniĭ viitóre să fiă d'a se mînca unulŭ p'altulŭ!

Uniĭ autorĭ, cu un spiritŭ satiricŭ, s'aŭ apucatŭ d'acésta idee a luĭ Malthus şi aŭ făcutŭ dintr'însa unŭ tabloŭ humoristicŭ, în care arată cum cea după urmă femee va mânca pe cellŭ după urmă bărbatŭ, care va fi remasŭ în lume după acea măcelărie generală a ómenilorŭ între dînşiĭ; fiind că, ḑicŭ acei autorĭ, *galanteria* omuluĭ finalŭ, peste atâţea miĭ de anĭ, se înţelege multŭ maĭ desvoltată de câtŭ cea d'o avemŭ acumŭ pentru secsulŭ frumosŭ, nu'ĭ va permite negreşitŭ a pune mâna pe dómna sa, remasă şi ea tot singură pe pămîntŭ.

Dar, lăsândŭ astă glumă la o parte, cestiunea remâne fórte neodinitóriă, putemŭ ḑice înspăĭmîntătóriă pentru viitorulŭ urmaşilorŭ noştri!

Este apoĭ aicĭ şi o altă circamstanţă.

lăsândŭ chîar la o parte cestiunea despre indestuiarea materielorŭ nutritive, produse de pămîntŭ pentru miĭ de milióne de ómenĭ, care vorŭ locui în viitorŭ globulŭ pământescŭ, vedemŭ deja că, de şi materiele subsistinţeĭ necesarie pentru omŭ sunt încă într'o mare abundanţă cu tóte acestea viaţia omuluĭ în societate a devenit fórte difficile din causa concurinţeĭ celeĭ marĭ; orĭ unde vomŭ arunca ochiĭ, în *industriă* comerţŭ, profesiunĭ liberalĭ saŭ în cariera funcţiunilorŭ *publice*, găsimŭ maĭ *mulţĭ* aspiranţĭ de

câtŭ locurĭ libere, găsimŭ o grămădire de ómenĭ, fie care căutândŭ a'şĭ însuşi loculŭ vacantŭ în paguba altora. Acum 50 saŭ 100 de anĭ nu era aşia, atuncĭ, pentru fie care ramură a ocupaţiuneĭ omuluĭ socialŭ, era puţină concurinţă. Este dară unŭ efect noŭ al îmmulţireĭ ómenilorŭ, adică **îmmulţirea concurinţeĭ**, şi este învederatŭ că în timpulŭ nostru un om póte să móră de fóme lipsindu'ĭ o ocupaţiune productivă, de şi n'am ajunsŭ încă în timpulŭ luĭ Malthusŭ, de şi pămîntulŭ produce încă destulă *substanţă* pentru ómenĭ.

Déră este şi o a treia circumstanţie.

Esperiinţa a arătat că înmulţirea ómenilorŭ nu se urmédă la tóte popórele într'unŭ modŭ egale, ci unele se reproducŭ prea multŭ, pe cândŭ altele maĭ puţinŭ; întocmaĭ precum vedemŭ şi la familiĭ, că unele suntŭ bine-cuvîntate cu mulţĭ copiĭ şi altele nu.

Este déră în vederatŭ, că în unele ţerĭ care possedă o specia de ómenĭ fórte producătóriă, cu timpulŭ, acelle ţerĭ vorŭ deveni micĭ şi strimte pentru atâţĭ ómenĭ; pe cândŭ la alte popóre carĭ se reproducŭ maĭ pucinŭ, ţéra va remânea largă, spaţiósă, încapătóriă pentru maĭ mulţĭ ómenĭ de câtŭ aceĭ carĭ trăescŭ într'însa; efectulŭ acesteĭ neegale împărţirĭ a ómonilorŭ pe pământŭ, va fi emigraţiunea popórelorŭ, adică ceĭ ce locuescŭ în ţerre strimpte, carĭ nu'ĭ maĭ póte nutri, vorŭ emigra cu grămada în ţerile locuite încă de pucinĭ ómenĭ, şi, orĭ cu binele orĭ cu reulŭ, le vorŭ ocupa şi se vorŭ aşeḑa acolo, învingîndŭ saŭ absorbindŭ naţionalitatea locuitorilorŭ primitivĭ din acel locŭ.

Aşia dar cestiunea despre îmmulţirea ómenilorŭ în viitorŭ, coprinde în sine treĭ cestiunĭ marĭ şi fórte grave adică:

I. Cestinnea esistenţeĭ pure materiale a omuluĭ naturalŭ, adică dècă, după atâta îmmulţire a ómenilorŭ, nu va veni un timpŭ, în care va fi meterialicesce imposibil peutru om d'a maĭ trăi pe pământŭ, fiindŭ că pământulu nu va fi în stare a produce materiale subsistinţialĭ necesarie pentru atâţĭ ómenĭ.

II Cestiunea esistinţeĭ sociale a omuluĭ socialŭ, adică putemŭ a ne întreba chiarŭ acum, vădîndcă materiele subsistinţialĭ ale globuluĭ suntŭ încă îndestulătóre pentru genulŭ omenescŭ, şi ca concurinţa a îngreuiat mult viaţa sociale; putemŭ a ne întreba, ḑicŭ: cum va fi viitorulŭ ómenilorŭ socialĭ în privinţa acesteĭ îngreuiărĭ de concurenţă.

III Cestiunea esistinţeĭ naţionalităţilorŭ popórelorŭ, ameninţate prin emigraţiunea popórelorŭ, devenită necesariă erăşĭ prin îmulţirea negale a ómenilorŭ la differite specie saŭ rase de ómenĭ.

Studiulŭ immulţiriĭ ómenilorŭ sub aceste treĭ punturĭ de vedere, va fi subiectulŭ articolelorŭ următorie. **B.**

Grota de azur (grotta azzurra) din Insula Capri de lîngă Neapole.

Pe lîngă studiele Geologice ce am făcut în însula Capri anul trecut, am avut ocasiune a asista şi la un fenomen de optică, asupra reflecsieĭ lumineĭ, în năuntrul uneĭ grotte d'aci nnmită de azur (având colórea ceruluĭ), în care se reproduce una din celle maĭ splendide feriĭ naturale ce'şĭ póte cineva închipui.

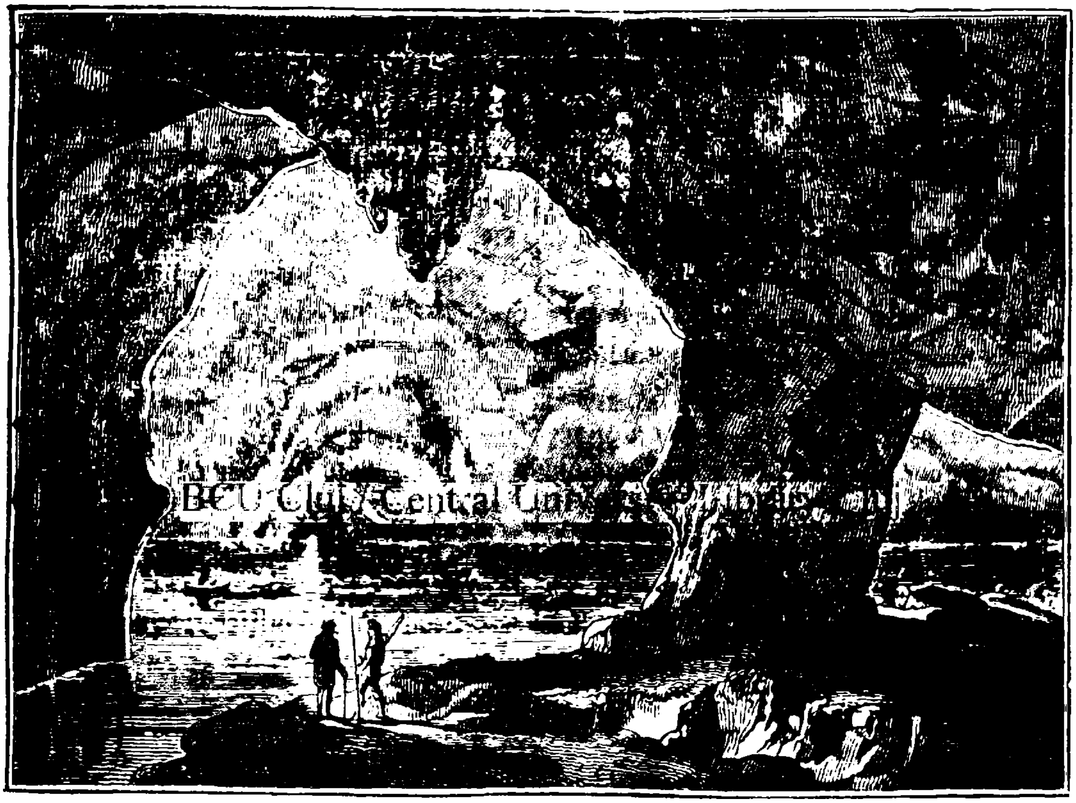
Ca să pótă cine-va vedea acestŭ fenomen, trebue să alégă o ḑi când marea este lină, cerul senin, transparent (ceea ce nu lipsesce la Neapole), şi ora aprópe de miaḑă-ḑĭ; căcĭ dacă marea este turburată, valurile astupă intrarea care este strimtă şi prea pucin înaltă, ast-fel în cât e silit visitatorul ce se află în barcă, să plece capul în tot lungul intrăreĭ până în năuntru grotcĭ.

După ce trecuiŭ acestŭ felŭ de coridor, ajjungŭ într'o grotă spaciósă, ce părea a fi un port ascuns în năuntrulŭ roceĭ de calcar (var), care avea aprópe 30 metri în lungime şi 15 în lărgime, iar adâncimea apeĭ, după cum mi s'a spus, nu trece peste 10 m. Apa dintr'acéstă sutterană în loc să fie négră, după cum ar trebui să fie în întunerec; din contra are o colore de cellŭ maĭ încântător azur, şi lumina ce pătrunde în apă printr'o gaură a bolteĭ, se reflectă în celle maĭ frumose colorĭ cerescĭ pe pereţiĭ groteĭ, producând astfel prin ondulaţiunea micilor valurĭ o lumină într'adevăr magică, pa-

re că s'ar afla cineva transportat într'o regiune d'azur.

Uu spectacol la care am fost martor când am visitat acestŭ locŭ, și care se repetă în tóte ḑilele pentru curiositatea călătorilor, servă a arăta maĭ bine acestŭ frumos fenomen din g r o t t a a z u r a. Eacă în ce consistă acésta: unŭ omŭ se puse să înote împregiurul bărceĭ nóstre, numaĭ de cât vedem că corpulŭ luĭ luminat de lumina ce se respândea în massa apei, era d'o albéţă strălucitore ce ameţea vederea, pe când capul luĭ ce era afară din apă se părea cu totul negru în tocmaĭ ca al unuĭ arapŭ. Acéstă illusiune de optică face ca spectacolul să fie și maĭ încântător. — Eșind dintr'acéstă grottă, avém vederea așia de impresionată în câtŭ tote obiectele dup'împrejur mi se păreaŭ azuriĭ.

Pe lîngă acésta, se maĭ adaogă o circumstanţie interesantă, însemnată pentru prima oră de Doctorul Chevalley de Rivaz, agent consular al

Grota azurra de la Capri.

Franciei la insula Ischia (1) adică, pe la jumătate aprope de partea dréptă a aceliași grote, se vede un fel de debarcaderă, dînd intrare într'o altă sutterană, așeḑată aprope la un metru d'asupra nivelului măreĭ, prelungindu-se la o mare distanţie și înălţindu-se pe nesimţite, pînă se termină într'unŭ fel de înfundătură, unde căldura face să se sue termcmetiul la 33 R. În astă înfundătură s'a observat de savantul Mangoni o pétră de forma rectangularie, așeḑată ca într'adins la partea de sus a bolteĭ, un fel de închidere a uneĭ căĭ ascunse, care în timpiĭ ceĭ vechĭ, conducea dela villa superiore din insulă în mare.

Astă grotă de azur s'a descoperit, după cum se ḑice, de câţĭ-va anĭ de duoĭ englezĭ, ce se scăldaŭ pe lîngă insulă; după Foerster, de un pictor germanŭ Kopish; după Caprioţi, de un pescar în anul 1822. Orĭ cum va fi, ea a fost cunoscută aprópe de duoĭ secolĭ, dar remasă în uitare. Capaccio în Istoria Neapoleĭ publicatŭ în 1604, vorbesce de dinsa ca d'o simplă curiositate.

De curînd s'a maĭ descoperit o grotă ase-

(1) Cănd am trecut la Insula Ischia, ce se află în facia insuleĭ Capri, ca să întîlnescŭ pe stimabilulŭ și savantul meŭ colegŭ D. E s s a r c u, neavănd norocire a'lŭ găsi am fostŭ priimit de amicul d-lui Dr. Chevalley de Rivaz la villa d'acelŭ nume unde 'mi s'a datŭ cea mai nobilă ospitalitate în timp de treĭ ḑile. ḑile care aŭ făcut mare impresiune în că'ătoria mea.

menea aprópe de capul Palinur în vecinătatea castelului di Molpo (Foerster).

O altă grottă numită grotta albă din causă colóreĭ stalactitelor salle, s'a găssitŭ, suntŭ câțĭ-va anĭ, de un pescar la jumătatea caleĭ între grotta de azur și marina Capri, dar nu se póte cine-va apropia de dînsa de cât în notŭ. În fine se recomandă ómenilor de sciințe grotta dell'-Arco pe perețiĭ căria esse un fel de materie azotósă încărcată cu acid carbonic, care a fost obiectul maĭ multor dîscuțiunĭ și hypotese- A-fară d'aceste grotte, maĭ e încă una pe partea meridionale a insuleĭ, numită grotta verde, ce se póte pré lesne visita în barcă.

Eacă ó insulă care pe lîngă o mulțime de de remășițe de monumente vechĭ, ne înfăcișédă atîtea obiecte interesante de studie fisice și naturale.

Acum de vom cerca a face o comparațiune dréptă între grotta de azur și cea din grădina luĭ Pallavicini de lîngă Genua, care este fórte frumósă dar artificială, precum în general între o grottă naturală și alta artificială, ajungemŭ la acéstă conclusiune însemnătóre, că frumusețile artificiale plac numaĭ ochilorŭ, pe când celle naturale atîngŭ sufletu. A.

Călătorie în Italia,

(Urmare)

Turin. La Palatulŭ academieĭ sciințelorŭ suntŭ renumite museele de anticuitățĭ, egipțianŭ, de Isteria Naturale etc. — Cabinetulŭ de mineralogie este unulŭ din cele maĭ stimate din Europa.

Partea Geologieĭ este clasată geograficesce după diferite părțĭ ale Piemontuluĭ. Este asemenea o colecțiune conchiologică de specie viĭ și fosile. Colecțiunea zoologică este bogată în mamifere, paserĭ și insecte. Din tóte colecțiunile ce închide acestŭ preciosŭ museŭ, cea de Numismatică ocupă primulŭ rangŭ. Colecțiunea unită cu museulŭ egipțianŭ esistă de maĭ multŭ d'o jumătate de secolŭ. Aicĭ suntŭ o mulțime de vase etrusce; multe s'aŭ găsitŭ în ruinile dela Polenzo și 'n alte locurĭ ale Piemontuluĭ, unŭ vasŭ fórte vechiŭ represintîndŭ în reliefŭ o bătae aluĭ Herculŭ și Thezeŭ cu Amazónele, s'a găsitŭ d'unŭ pescarŭ în albia râuluĭ Po, precum și alte curiosităţĭ și lucrurĭ vrednice de vedut.

Museulŭ egipțian este cu acele din Londra și din Berlin cel maĭ frumosŭ care póte esista în lume.

Obiectele cele maĭ vrednice de însemnatŭ din acestŭ bogatŭ museŭ suntŭ: Statua colosală aluĭ Jupiter Amon, aceea aluĭ Amenophis II, a mareluĭ Sésostris și a regineĭ salle, statue făcute de granitŭ roșiu și de basaltŭ negru; o lungă serie de statue de mărimĭ diferite represintând deități, animale sacrate, embleme mithologice; unelte, instrumente de agricultură și arme, unŭ numărŭ considerabilŭ de momiĭ și manuscrise pe papirus prea bine conservate, pretinsa famólă masă isiatică de bronz, precum și altele.

Pe malulŭ dreptŭ alŭ râuluĭ Po se întinde unŭ lanțŭ de coline însemnate sub nume de colinele Turinuluĭ 'nalte de la 400 până la 480 metri, d'asupra albieĭ râuluĭ, și din care cea maĭ 'naltă se numesce Superga. În vârfŭ este o biserică dedicată Fecióreĭ avândŭ unŭ peristitŭ eșitŭ afară cu 8 colóne corinthiene și la care ajunge p'o scară cu 10 trepte. La Superga se găsescŭ maĭ multe strate din tărâmulŭ terțiarŭ. Din vârfulŭ colineĭ, călătorulŭ se bucură d'o panoramă într'adevărŭ mărétă. Privirile îmbrățișédă câmpia Piemontuluĭ în midloculŭ căria este aședatŭ orașulŭ Turin, albia prelungită a râuluĭ și la orizon vastulŭ circŭ alŭ Alpilorŭ, dela muntele Viso până dincolo de muntele Rose. La stânga acestuia vârful piramideĭ de ghiață de la Cervin se diăresce peste munțiĭ planuluĭ interŭ. Muntele alb,ŭ cu tóte că aședatŭ maĭ la aceeașĭ distanție de Turin și de muntele Rose, are vederea astupată de muntele Iseran și de marele Paradisŭ, ale căror vârfurĭ acoperite de zăpadă, domină totŭ lanțul celorlalțĭ munțĭ.

M i l a n. Cetate aşeḑată în miḑlocul uneĭ câmpiĭ roditóre, la o egală distanţă între Alpĭ şi Apeninĭ, nu departe de Magenta şi Solferino unde se purtară aniĭ trecuţĭ famósele bătăliĭ. între Francezĭ şi Austriacĭ. Vecinătatea lacurilorŭ şi maĭ cu sémă numerósele canalurĭ, care străbat teritoriu, contribue a întreţine umiditatea aeruluĭ, ceea ce imprimă populaţiuneĭ caracterulŭ limfatic. Istoria Pathologieĭ anuale, face cunoscut effectele transiţiunilor repeḑĭ, astfel în cât uscăciunea şi frigul iaŭ locul umidităţiĭ. Apoplecsiile sunt maĭ dese la Milan de cât, la Veneţia şi în alte oraşe din Italia de sus, d'aceea clima asteĭ capitale nu se póte recomanda pentru maladiĭ.

Cetatea are un spect francezŭ şi posedă maĭ multe monumente falnice, precum: arcul păceĭ, renumitul theatru de la Scala, a căruĭ scenă este cea maĭ mare din câte esistă pînă acum în lume. Dar curiositatea cea maĭ mare a Milanuluĭ este cathedrala (il duomo). Astă zidire, cellŭ maĭ vastŭ edificiŭ în marmoră, care póte esista în tótă lumea, este, dacă nu o operă capitală sub punctulŭ de vedere alle arteĭ, cellŭ puţinŭ este una din celle marĭ minunĭ alle Crestinătăţeĭ. Astă colosală ḑidire, ce séméănă c'un munte tăiat à jour, fu fondată de Ioan Galeas Visconti în anul 1386, şi încă pînă acum nu este isprăvită. Când Galeas Viconti făcea astă pietósă fondaţiune, după ce otrăvise pe unchiul seŭ, care'ĭ era şi soçru în acellaşĭ timp, credea cu chipul acesta, să se concilie cu ceru penntr'acéstă crima după pămăntŭ.

Intrând înăuntru este cineva isbit de mulţimea colónelorŭ de marmoră (avînd forma octogonă şi d'o grosime ce abia se pot îmbrăcişea de treĭ ómenĭ), ce support bolţile ogivale, la care se adaogă mulţimea cea mare a statuelor (se socotesc 680, şi maĭ sunt de făcut 158)

Duoe colóne de granit roşiŭ d'osingură piesă din carierele dela Baveno, care susţin balconul de d'asupra porţiĭ din miḑloc sunt însemnate prin înălţimea lorŭ; eraŭ póte celle maĭ marĭ, monolite din Europa înaintea construcţiuneĭ bisericeĭ Sf. Isaac din Petersburg. Pe pardoseala templuluĭ se vede meridianul aşeḑatŭ în auul 1786 de astronomiĭ de la Brera. Duoe cathedre de bronz aurit, acoperite de bas reliefurĭ, încongióră celle duoe marĭ colóne ce pórtă cupola, şi contribue a da acesteĭ părţĭ a bisericeĭ un aspect pitoresc particular. În dărătu altaruluĭ, treĭ ferestre imense ale absideĭ fac să strălucéscŭ înderătŭ colónelor coruluĭ gémurile lor cu miĭ de colorĭ. Fie care geam, pórtă pe dînsu un tabloŭ biblic, lucrate în differite epoce şi de differite scóle dela Rafael pânâ la Schopin. Înaintea altaruluĭ cellŭ mare, este un candelabru cu şépte crecĭ, format de nisce ornamente gotice admirabil de frumóse, amestecate cu micĭ statue şi se numesce a r b o r u l F e c i ó r e ĭ — La stînga intrăreĭ se află o cuvă de porfir care se ḑice că vine din tbermele luĭ Maximilian Hercul, şi unde, după ritul ambrosian, urmat în diocesul Milanuluĭ, se botéză prin immersiune (intrare în apă). Dar am merge prea departe cu descrierea de vom intra în maĭ multe amănunţe, terminăm printr'o aruncătură de ochiŭ asupra esterioruluĭ acesteĭ cathedrale.

Aşia ca să pótă cineva oppreciа astă operă imensă trebue să se sue d'asupra pînă în vîrfu piramideĭ centrale, unde se perde în mulţimea teraselorŭ, scărilor şi ascuţiturilor. Aci se presintă un popul întregŭ de statue de îngerĭ şi de sfinţĭ, care după vîrfurile astor ascuţiturĭ se înalţă către ceriŭ. Numerul statuelor din afară este de 1923 şi maĭ sunt de făcut 560.

D'asupra piiramideĭ centrale se află statuea Fecióreĭ de bronz aurit. Construcţiunea acesteĭ piramide a ţinut ḑece anĭ şi a costat aprópe 50,000 galbenĭ.

Din vîrful asteĭ piramide visitatorul are o frumósă vedere peste întinsele şi bogatele câmpiĭ dup'înpregiurul Milanulu, şi peste lanţurile de munţĭ alle Alpilor.

Una din curiosităţile Milanuluĭ este vechea basilică S. Ambrosie fondată în anul 387 de chiar Sf. Ambrosie, care póte fi cumpărată c'un museŭ, atât de mare numerul inscripţiunilorŭ, bas reliefelor, monumentelor etc. ce ea coprinde din primele secole alle Christianismuluĭ. Intrarea presintă treĭ porţĭ de ciparoşĭ lucrate din secolulŭ IX. Dintre multele curiosităţĭ ce se află într'acéstă biserică mă mărginescŭ a numi numaĭ una. Sub bolta din mtḑloc din 'naintea altaruluĭ se găsesce o colónă de porfir purtînd un şérpe de bronzŭ, adus de la Constantinopole, care dnpă o credinţă păpulară ar fi acel-

la cara a înălţat Moise în pustie şi care trebue să fluere la sfîrşitul lumeĭ.

Într'astă biserică Sf. Augustin a renunciat în public la errorile salle, Sf. Ambrosie vorbea locuitorilorŭ din Milan, şi maĭ mulţĭ regĭ din Italia priimiră diadema lor. Tot din curtea asteĭ bisericĭ Sf. Ambrosie ar fi împins pe Theodosie, dupe massacrul din Thesalonic.

La museul de istoria Naturală ce se află într'un local strâmt şi ne luminat am vădut duoe scelete de balenă *fossile*, *găsite lângă* Piacenza în stratul superior al terrâmului tertiar, numitŭ Pliocenă.

L a c u l C o m o Una din celle maĭ frumóse dile din Călătoria mea am petrecut'o la lacul Como ce *se afla la* o distanţie de duoe ore şi jumătate de Milan, (cu drumu de fer).

Acest lacŭ are una din celle maĭ încântătóre posiţiunĭ naturale ce şi póte cineva închipui. Este încongiurat de munţĭ având înălţimĭ variate, până la 2275 metri ceĭ maĭ înalţĭ, din care se coborâ colline acoperite d'o verde şi bogată vegetaţiune, semănată cu *locuinţe* albe ca zăpada, elegante şi mărețe villas, cu terasele lor pline de viĭ, mirţĭ, smochinĭ şi portocalĭ. Numele de Florenţa, Roma şi Neapole attrag atât de multŭ pe călător ajjungând în Italia, în cât se grăbesce să mérgă înainte, dar cu tóte astea până la Neapol, Italia nu'ĭ va înfăcişa nimic aşia de frumos, ca acestŭ lac dela pólele Alpilor, unde, în vecinătatea ghieţelor surâde cerul de miadă-di şi unde crescŭ Agava, Aloes şi *plante* din Siria.

Lacul este format de duoe altele, Adda şi Maira. Suprafacia luĭ este de 154, 735 000 metri; cea maĭ mare profunditate (adâncime) de 588 m. înălţimea luĭ d'asupra Adriaticeĭ este de 199 m. şi d'asupra Milanuluĭ 75 m. cea maĭ mare lăţime este de o leghie. Intr'însu se găsesc mulţĭ pescĭ *precum*: păstrăvĭ, somnĭ, stiucĭ, ţiparĭ etc.

Fără să intru în multe amănunte voiŭ încerca a însemna numaĭ căte-va sate şi villas principale ce se află pe marginile acestuĭ lac.

Villa P l i n i a n a possessia principeluĭ Belgioso care a restaurat'o şi a aşedat'o într'o valle tăcută şi melancolică. Ea e celebră pentru o fântână intermitenţă descrisă de Pliniu cellŭ june, şi alle căreĭ fenomene de crescere şi de descrescere periodice, *sunt astădĭ acelleaşĭ* precum eraŭ din timpul luĭ. Atuncĭ trebuia să intre în multe conjecture ca să esplice astă curiositate naturală; esplicaţia causeĭ intermitenţeĭ isvórelor, este astădĭ fórte bine cunoscută. Destul este ca isvorul să comunice printr'un sifon (canal în formă de tălvŭ) c'un reservoriŭ interior, alimentat de vr'un părăiaşĭ cât de mic, saŭ d'amică vână continuă şi în maĭ pucină cuantitate de cât póte ţine sifonu. Aste sifonurĭ se stabilesc natural, prin midlocul îndoiturilor tărrâmurilor.

Villa S e r b e l l o n i *aşedată în* locul unuĭ vechiŭ palat, ce era în secolul median o viduină de tălharĭ, fu distruită de Galeas Visconti. Aicĭ se bucură cineva d'o admirabilă vedere pe celle treĭ ramificaţiĭ alle lacululuĭ.

D'*aicĭ* vom merge d'adreptu la partea de midloc, cea maĭ plăcută a laculuĭ numită T r e m e z i n a, celebră pentru dulceaţa temperatureĭ, preumblările pitoresce, numerul palaturilor şi animaţia ce aduce cu dînsele tómna, bogăţiĭ lor proprietarĭ. În locul acesta se află cea maĭ celebră villa numită S o m m a r i v a, care pe lângă atrăgătorea posiţiune, possedă *multe obiecte* de artă: precum, statue lucrate de Canova, o serie de bas-reliefurĭ celebre, represintând triumfurile luĭ Alexandru. În capela palatuluĭ se află mausoleu de marmoră al conteluĭ Sommariva.

Ultima staţiune a vaporuluĭ este la Colico, un sat prea frumos. Aprópe de dânsul la Piona, are cineva o prea frumosă vedere asupra munţilor cellor maĭ înalţĭ aĭ Lombardieĭ. Pe lângă Dervio, unde şi lacul are cea maĭ mare adâncime, se află duoe galeriĭ tăiate în marmoră, lungĭ de 319 metri, pucin maĭ departe se vădu nisce caverne făcute d'un *torrent* ce cade dela o înălţime pe 60 m; apoĭ urméză una după alta, şésse galleriĭ tăiate în rocă având o lungime totală de 635 metri.

Varenna. — Unu din celle maĭ frumóse sate după *marginea laculuĭ*, unde dulceaţia climeĭ face să crescă şi să prospere dumbrăvĭ de portacolĭ şi de aloes. D'asupra se 'nalţă nisce roce măreţe; aprópe d'aci un torrent (fiumedi latte) se precipită în lacul uneĭ caverne. Nu se scie de unde vine astŭ isvorŭ abundent numaĭ vara. Ni s'aŭ făcut naraţiunĭ teribile de locuitoriĭ d'acolo,

asupra unor ómenĭ curioşĭ care aŭ cautat să pătrundă în pesteră.

Am terminat visita acestuĭ lacŭ, prin privirea din vapor la o panoramă naturală într'adevăr magică; situaţiunile încântătóre, umbrele ce se desemnaŭ prin văĭ, ultimile raze ale sórelnĭ ce se reflectaŭ pe vîrfurile colinelor şi luna măréţă se înălţă la orizontul opus. Privirea astor frumuseţĭ naturale atinge sufletul călătoruluĭ. Eacă o scurtă şi simplă descriere a loculuĭ Como.

Terminŭ prin a adăoga că Doctorul Carrière în studiele salle interesante asupra climeĭ lacurilor, dă preferinţă loculuĭ Como ca staţiune medicală fórte favorabilă pentru maladiĭ affectaţĭ de phtisie pulmonarie. — Aprópe de Caden nabia la o situaţiune încântătóre, în firful uneĭ coline cu o frumósă vedere pe lacul Como, se află un stabiiiment de băĭ care se bucură d'un mare renume.

În numerul viitor vom începe cu Venezia. A.

Comunicaţiunĭ sciinţifice micĭ.

Descoperirĭ nuoĭ de giseminte d'aurŭ s'a făcut acum la însulile Vancouvre lîngă Australia, unde s'a găsitŭ astă iarnă o bogăţie aşia de mare d'aurŭ, în câtŭ asta a produsŭ o impresiune fórte mare în tóte aceste insule. Se scrie de la Victoria ca acestŭ oraşiŭ mare este ameninţat să remîe deşertŭ, find-că maĭ toţĭ locuitoriĭ emigredŭ la Cariboo unde este loculŭ cellŭ maĭ băgatŭ în aurŭ şi care a dat pînă acum nisce resultate fabulóse. Aşia s. e. a găsitŭ acolo unŭ săpator, 3000 uncie d'aur (o uncie are 8 dramurĭ) în timpŭ de 24 de ore (césurĭ)! Alţiĭ care aŭ şedut acolo numaĭ treĭ lunĭ, aŭ venit acasă încărcaţĭ cu patru sute funţĭ (patru maje) d'aur. Dar, precum se dobîndesce acolo curîndŭ multŭ aur, aşia se şi celtuesce.

Aşia s'a vădut acolo că nişte lucrătorĭ aruncândŭ, mâine plinĭ cu aur la camaradiĭ lorŭ numaĭ ca să béa cu dînşiĭ; de aceea şi plata lucrătorilorŭ pe di acolo, a devenitŭ unŭ ceva fabulosŭ. Un bucătar se plătesce pînă la 30 livre (62 ducaţĭ) pe lună simbrie şi aşia merge cu toţĭ ceĭ lalţĭ servitorĭ. Astă stare a lucrurilor nu va lipsi negreşitŭ a aduce acolo peste puciu o mare demoralisaţune, o ură în contra ocupaţiunilorŭ seriόse, adeverat productive şi sărăcie care urméḑă tot d'a una acéstă degradaţiune morale a omuluĭ. Asta s'a observat în Spania, Brasiliea, California şi pretutindenea unde ómeniĭ aŭ găsitŭ fără muncă multŭ aur în pămîntŭ. Fabula luĭ Midas care a murit de fóme fiindcă tóte lucrurile ce ellŭ l'luatŭ în mâne şi chiar pânea iĭ s'a schimbatŭ în aur, acéstă fabula din Mitologiea elenă coprinde unŭ mare adeverŭ. Dar nu numaĭ aur din sinulŭ pămîntuluĭ, ci şi aur dupe suprafacia pămîntuluĭ (adecă bani) unde óweniĭ iĭ câitigŭ prea lesne şi fără munca contribuesce la demoralisare, degradare individelor si a naţiunilorŭ şi în fine la săràciea lorŭ completă. Munca este legea vieţeĭ; sudórea frunţeĭ, este sacra apă a botezuluĭ moral al omuluĭ, prin care elŭ se face o fiinţă superióră, nobile, capabilă de orĭ şi ce sacrifice şi demnŭ d'a fi numit domnitorul suveran al pămîntuluĭ.

Oare slobodirea tunurilor risipescŭ nuoriĭ saŭ nu? Maĭ 'nainte era o idee generalŭ admisă, că sunetele clopotelor şi detonaţiunea tunurilor, risipescŭ nuorĭ din aerŭ; de aceea, în tóte locurile unde s'a arătat v'ro dată grămădirĭ fórte mare de nuorĭ şi ómeniĭ temînduse de ploĭ torancielle şi inondtăóre, era obiceiŭ ca tòte clopotele oraşelorŭ sunaŭ. Dar eacă că în timpulŭ nostru, unŭ militar superior a făcut o statistică de o mulţime de campaniĭ şi de dile de bătăliĭ marĭ, şi a probat că maĭ pretutindene unde se face o bătălie mare, că tocmaĭ în acest locŭ a ploat în aceea di fórte multŭ. Chiar la cea din urmă campanie de la Italia, s'a vădut aceasta. Acestŭ resultat este şi conform cu fenomenulŭ generalŭ care s'a ovservat la erupţiunile volcanilor (maĭ cu sémă a Vesuviuluĭ) ca maĭ tot da una când muntele vulcanulŭ începe detonaţiunile sale teribile care însocescŭ erupţiunea, că îndată vîrfulŭ seŭ se încongióră cu nuorĭ groşĭ urmaţĭ d'o plóie tare, de şi maĭ nainte era dioa senină.

B.

Tipografia C. A. Rosetti uliţa Caimata No. 15.